

Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Türkçe Öğretimine Yönelik Tutumları¹

Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU
ADÜ. Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü
sedasaracal@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Nuri KARASAKALOĞLU
ADÜ. Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü
nkarasakaloglu@adu.edu.tr

Uzm. Nurhak Cem DEDEBALI
dedebali40@hotmail.com

Özet

Bu araştırma ilköğretim bölümü Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersinin öğretimine ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamaktadır. Tarama modelinde desenlenen araştırmanın çalışma evrenini 2009-2010 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Karabağlar ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan Türkçe ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır (N=240). Araştırmaya ilişkin veriler Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Gencel (2008) tarafından geliştirilen Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği toplanmıştır. Verilerin yüzde dökümleri alınmış, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplanmıştır. Verilere alt problemler doğrultusunda örneklemin normal dağılım gösterdiği durumlarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklemin normal dağılım göstermediği durumlarda ise, Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. Araştırma bulguları genel olarak incelendiğinde; Türkçe öğretmenlerinde Türkçe dersinin öğretimine ilişkin tutumları sınıf öğretmenlerinden daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre kadın öğretmenlerin Türkçe öğretimine yönelik tutumları erkeklere göre daha olumludur. Öğretmenlerin yaşı ve mezun oldukları okul değişkenine göre, Türkçe öğretimine yönelik tutumlarda anlamlı bir farklılık saptanamamıştır.

Anahtar Sözcükler: Eğitim, Türkçe öğretmeni, Sınıf öğretmeni, Türkçe öğretimi, tutum,

Attitudes of Turkish and Primary School Teachers towards Turkish Teaching.

Abstract

This study aims to assess the attitude about the department of Turkish and primary school teachers towards teaching Turkish. The sample of study was collected from 240 Turkish and primary school's teachers in Karabağlar in Izmir from 2009 to 2010. The data collected by means of an attitude scale towards teaching of Turkish and Turkish language and literature developed by Saracaloglu, Karasakaloglu and Gencel (2008). The data of percentage of distribution, mean, standard deviation, up and down score were calculated. When the data of sample has shown normal distribution, it was applied 't-test' and 'one way ANOVA'. However, when the data has not demonstrated normal distribution, it was used Kruskal Wallis H test. When the overall results have assessed, Turkish teachers have shown more positive attitudes towards teaching Turkish than primary school teachers. In terms of gender, women teachers have indicated more favorable attitudes towards teaching Turkish than men teachers. Also, in accordance with the variable of age and graduating subject, there is no remarkable difference.

Key words: Education, Turkish teacher, Primary school teacher, teaching Turkish, attitude

¹ IX. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumunda (20-22 Mayıs 2010) sözlü bildiri olarak sunulan bildirinin geliştirilmiş halidir.

GİRİŞ

Eğitimde verimin artırılması için yapılan çalışmalar içinde tutumlara yönelik incelemelerin sayısı her geçen gün artmaktadır. Duyuşsal alan; tutum, motivasyon, kaygı, benlik saygısı, empati, öz-yeterlik gibi özellikleri kapsamaktadır ve bu özellikler dil öğrenmede temel etmenler olarak görülmektedir (Arseven, 1986, 1986; MacIntyre ve Gardner, 1991; Brown, 1994; Oxford, 1994; Andres 2002). Olumlu tutumlar öğrenme sürecinde öğrencileri daha başarılı kılarken, olumsuz tutumlar başarısızlığa neden olabilmektedir.

Tutum kavramının araştırmacılar tarafından farklı tanımları yapıla gelmiştir. Smith'e (1968; 453) göre tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce, duygu ve davranışlarını düzenli biçimde oluşturan bir eğilimdir. Tutumlar, diğer psikolojik değişkenlerde görüldüğü gibi doğrudan gözlemlenemeyen gizli ve kuramsal değişkenlerdir. Tutumların varlıkları ve boyutları ancak etkiledikleri davranışlar gözlemlenerek anlaşılabilir. Bu nedenle tutumlar ile davranışlar arasında paralel bir ilişkiden söz etmek mümkündür (İnceoğlu, 2004: 151).

Tutumların ölçülebilmesi için, tutumun varlığının araştırılması, bilinmesi ve bireyin davranışlarının gözlenmesi gerekmektedir. Bu süreçte tutum, davranışın gerisinde bulunan zihinsel bir hazırlık olduğundan doğrudan değil, dolaylı yoldan yani bireyin tutum maddelerine verdiği cevaplara bakılarak ölçülebilir (Silah, 2000: 47).

Anadiline yönelik tutuma ilişkin çalışmalar, genel olarak bireylerin anadiline karşı olumsuz tutum geliştirmediklerini öne sürmektedir. Bunun nedeni olarak da anadilin zaten doğuştan edinilmiş bir dil olması, çevresel faktörlerin anadiliyle uyumlu olması ve bireyin bu dili bilinçaltı edinmesi gibi faktörler sıralanmaktadır (Kazazoğlu, 2013: 294). Anadili öğretimine yönelik tutumların ölçülmesi de eğitimde performansın yükseltilmesi açısından önemlidir. İnsanın düşünce gücünü geliştirmek, duygu dünyasına yeni boyutlar katmak, onu yaşadığı toplumsal ve kültürel ortamın bir parçası yapmak, her ulusun kendi dilini o ulusun bireylerine etkince öğretmesiyle yakından ilgilidir. Bu nedenle bütün ülkelerin eğitim sistemlerinde anadili öğretimine büyük önem verildiği ve öğretimin niteliğini yükseltecek çeşitli önlemlerin alındığı görülmektedir (Sever, 2000: 4).

Aksan'a (2000: 12) göre, anadili başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden, daha sonra da ilişkide bulunulan çevrelerden öğrenilen, insanın bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir.

Birey, ailesinden aldığı anadili eğitimini tüm yaşamı boyunca iletişim amacıyla kullanmaktadır. Aile bireye gelişigüzel kültürleme yoluyla anadiliyle ilgili ilk bilgileri vermektedir. Birey ise, okulda kasıtlı kültürleme yoluyla dilin kurallarını ve doğru kullanımını öğrenmektedir (Demirel, 1999: 14).

Anadili öğretimi, özellikle ilköğretimde bütün derslerin temelini oluşturur. Anadilini doğru ve etkili kullandıkça öğrencilerin düşünce yapısı, yorumlama yeteneği, estetik beğenisi gelişir. Öğrenci ulusal ve evrensel bir kültür birikimi edinir. Bu yetkinlikle diğer derslerde de başarılı olur. Sever'e (2000: 5) göre, anadili öğretiminin bütün aşamaları için saptanan amaçlar, bireylere anlama ve anlatma ile ilgili dilsel beceri ve alışkanlıkların kazandırılmasına yöneliktir. Bu becerilerin kazandırılması ise dinleme, konuşma, okuma ve yazma gibi dört ana etkinliğe dayanır. İnsanı diğer canlılardan ayıran anlama ve anlatmaya dayalı dört temel becerileri okullarda tüm derslerde kazandırılması gerekmektedir. Ancak ilgili becerilerin kazandırılmasında, Türkçe dersi kritik bir öneme sahiptir.

Anlama ve anlatımı geliştirmeyi amaçlayan Türkçe öğretimi birçok kavram, bilgi ve ilkeyi içeren bir beceri sürecini kapsamaktadır. Türkçe öğretiminin temel amaçları arasında bireylere doğru, açık ve etkili bir iletişimi gerçekleştirebilecek dilsel beceriler kazandırma, onların düşünme güçlerini geliştirme, yetkinleştirme ve toplumsallaştırma süreçlerine katkıda bulunma yer almaktadır (Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Gencil, 2008: 2) .

Özellikle ilköğretimde, öğrencilere kazandırılması gereken temel bilgi ve beceriler öğretmenlerin rehberliğinde kazandırılmaya çalışılır. Bu süreçte öğretmenlerin okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi dil becerilerini en iyi şekilde kullanarak, öğrencilerine aynı şekilde yetiştirmeleri gerekir. Aksi durumda, gençler tüm yaşamları boyunca iletişim kurmada, duygu, düşünce ve

isteklerini ifade etmede sorunlarla karşılaşabilirler. Bu nedenle öğrencilere dil becerilerini kazandırmada model olan öğretmenlerin mesleklerinde iyi yetişmiş olmaları ve mesleklerini sevmeleri gerekmektedir.

Bu gün, okullarımızda, Millî Eğitim Bakanlığınca 26 Ekim 1981 Tarih, 2098 Sayılı *Tebliğler Dergisi*'nde yayımlanan Temel Eğitim (İlköğretim) Türkçe Programında belirtilen özel amaçlar ve öğrencilere kazandırılacak davranışlar doğrultusunda eğitim vermeye, öğretim yapılmaya çalışılmaktadır. Türkçe dersi, dolayısıyla onun konuları, Temel Eğitimin I-V. sınıflarında sınıf öğretmenleri, VI-VIII. sınıflarda da Türkçe öğretmenleri tarafından okutulmaktadır (Sağır, 2002: 8). Okullarımızda, Türkçe dersi okuma, yazma, dinleme ve konuşma gibi öğrenme alanlarında sürdürülmektedir. Öğrencilerin bu öğrenme alanlarında başarılı olabilmeleri bu derse yönelik ilgilerinin ve tutumlarının yüksek olması ile sağlanabilir.

Karasakaloğlu ve Saracaloğlu, (2009: 344)'na göre, birey, dilini öncelikle aile ve toplumda öğrendiği gibi, eğitim-öğretim birimleri olan okullarda da temel dil becerileriyle geliştirip zenginleştirmektedir. Bu yüzden okullardaki öğretmenlerin de her şeyden önce Türkçe'yi çok iyi kullanan birer öğretmen olmaları gerekmektedir. Özellikle, öğretmenlerin Türkçe dersine yönelik tutumlarının olumlu olması beklenir.

Küçükahmet (2003: 68)'e göre, tutumlar, öğretmenlerin öğrencileri etkileyen en önemli kişilik özelliklerinden birisidir ve özellikle mesleğe, öğrenciye ve okul çalışmalarına yönelik tutumlar, öğrencilerin öğrenmesine ve kişiliğine geniş ölçüde etki etmektedir. Olumlu tutumlar öğrenme sürecinde öğrencileri daha başarılı kılarken, olumsuz tutumlar başarısızlığa neden olabilmektedir. Nitekim çeşitli araştırmalar; öğrenci tutumlarının, dil öğrenmedeki başarı düzeyini ve başarının da öğrenciyi etkilediğini ortaya koymaktadır (Krashen, 1981; Savignon, 1983; Karahan, 2007)

Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları genel olarak onların, mesleklerini sevmeleri, mesleklerine bağlı olmaları, toplumsal olarak mesleklerinin gerekli ve önemli olduğunun bilincine ulaşmaları ve meslekleri dolayısıyla kendilerini sürekli geliştirmek durumunda olduklarına inanmaları ile ilgilidir. Bu konulardaki olumlu ya da olumsuz tutumlar öğretmen adaylarının mesleki davranışlarını yönlendirmede oldukça etkili olmaktadır. Söz konusu duyuşsal giriş özellikleri, branş, yaş, anne-babası, okul ya da sınıftaki arkadaşlarının kendisi ile ilgili yargılarından etkilenmektedir.

Öğretmenlerin duyuşsal giriş özelliklerinin belirlenmesi, Türkçe dersinin amaçlarına ulaşma açısından ve öğrenciler açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, bireyin öğrenme yaşantısında Türkçe dersinin önemi düşünüldüğünde, bu dersi okutacak öğretmenlerin derslerinde daha verimli olabilmesi için öncelikle Türkçe öğretimine yönelik tutumlarının ortaya konulmasının gerekliliği dikkat çekmektedir.

Ülkemizde yapılan literatür taraması sonucunda, çocuklara dili etkili ve doğru kullanmalarında yol gösterecek olan Türkçe öğretmenleri ve ilk okuma yazma etkinliklerinde öğrenciye rehberlik eden sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretim süreçlerini etkileyebilecek duyuşsal faktörler ile ilgili herhangi bir araştırmaya rastlanamamıştır. Bu nedenle, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin dil becerilerinin öğretiminde gösterdikleri başarıları ile ilişkili olabilecek bazı duyuşsal özelliklerinin saptanması gerekli görülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin öğretmenlerin Türkçe dersinin öğretimine ilişkin tutumlarının branş, cinsiyet, yaş, mezun olunan okul değişkenleri açısından farklılık gösterip göstermediğinin belirlenmesidir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe dersinin öğretimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2. Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre, Türkçe dersinin öğretimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Öğretmenlerin yaşlarına göre, Türkçe dersinin öğretimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Öğretmenlerin mezun oldukları okul türüne göre, Türkçe dersinin öğretimine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

YÖNTEM

Bu araştırma, İlköğretim bölümü Türkçe öğretmenleri ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe dersinin öğretimine ilişkin tutumlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Araştırmanın modeli, olayları, olguları doğal koşulları içerisinde incelemeyi hedefleyen *alan araştırması*dır. Araştırmada ise *tarama modeli* kullanılmıştır. Tarama modeli, var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları, herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Önemli olan, bilinmek istenen şeyin gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar, 2003: 77).

Evren Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Karabağlar ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan Türkçe ve sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Evrende, belirlenen iki branştan toplam 382 öğretmen yer almaktadır. Araştırma örneklemini ise gönüllülük esasına dayalı olarak random yolla seçilen 133'ü kadın, 107'si erkek olmak üzere iki branşta toplam 240 öğretmen oluşturmaktadır.

Tablo.1. Örneklemi Oluşturan Öğretmenlerin Cinsiyet ve Branşlara Göre Dağılımı

	Türkçe Öğretmeni	Sınıf Öğretmeni	Toplam
Kadın	80	53	133
Erkek	40	67	107
Toplam	120	120	240

Araştırmada 240 örneklem sayısına ulaşılmış; örneklem, evrenin %62,82'sini yansıtmaktadır. Örneklem seçiminde branşların dengeli dağılım göstermesine önem verilmiştir. Buna göre, bu öğretmenlerin %50 (n=120)'si Türkçe öğretmeni, %50 (n=120)'si sınıf öğretmeni olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, örneklemi oluşturan Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Gencil (2008) tarafından geliştirilen Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği ile araştırmacıdan gerekli yazılı izin alındıktan sonra toplanmıştır. Tutum ölçeği ile birlikte 9 sorudan oluşan Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır.

Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği, 5 alt boyutu olan 5'li likert türünde olan ölçeğin alt boyutları; Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumsuz Tutum, Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Yönelik Olumlu Tutum, Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Konularına İlişkin Tutum/Dilbilgisi Konularına İlişkin Tutum, Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmekten Kaygı Duyma ve Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Derslerine Önem Verme olarak adlandırılmıştır.

Araştırmada öğretmenlerin Türkçe derslerine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla uygulanan “Türkçe/ Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği”, 10’u olumlu, 15’i olumsuz 25 maddeden ve beş alt boyuttan oluşmaktadır. Tutum ifadelerinin karşısında “Tamamen Katılıyorum, Katılıyorum, Kararsızım, Katılmıyorum ve Hiç katılmıyorum” seçenekleri bulunan beşli Likert tipi ölçekten alınabilecek en düşük puan 25, en yüksek puan 125’dir. Ölçekten elde edilen puanların 125’e yaklaşması, Türkçe derslerine yönelik olumlu tutumu ifade etmektedir. Olumlu maddeler 5’ten 1’e, olumsuz maddeler 1’den 5’e doğru puanlanmaktadır.

Türkçe/Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeği’nin güvenilirlik katsayıları birinci faktör için 0,90, ikinci faktör için 0,89, üçüncü faktör için 0,80, dördüncü faktör için 0,79 ve beşinci faktör için 0,67 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik katsayıları .67 ile .90 arasında değişmektedir (Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Gencil, 2008: 8)

Verilerin Analizi ve Toplanması

Araştırmada verilerin yüzde dökümleri alınmış, aritmetik ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerler hesaplanmıştır. Verilere alt problemler doğrultusunda örneklemin normal dağılım gösterdiği durumlarda t-testi ve tek yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Örneklemin normal dağılım göstermediği durumlarda ise, Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır.

Araştırmada önem düzeyi .05 olarak alınmış ve analizlerde SPSS 11.5 paket programı kullanılmıştır.

BULGULAR ve YORUMLAR

Bu bölümde veri toplama aracı yoluyla toplanan verilerin çözümü sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlarına yer verilmiştir. Bulgular, araştırmanın amacıyla ilgili sorular bağlamında dört ana başlık altında yer almaktadır.

Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine Yönelik Tutumlarının Branş Değişkenine İlişkin Durumu

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin branşlarına göre, Türkçe öğretimine ilişkin tutum puanları t-testi ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 2’de yer verilmiştir.

Tablo 2 incelendiğinde, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutum puanları, branşlarına göre t-testi ile çözümlenmiştir. Öğretmenlerin, Türkçe öğretimine yönelik tutum puanlarının Türkçe öğretmekten kaygı duyma alt boyutu dışında diğer tüm alt boyutlarda ve toplamda branşa göre, düzeyinde anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Bu durum, Türkçe öğretmenlerinin lehinedir. Başka bir anlatımla, Türkçe öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutumları, sınıf öğretmenlerinden daha olumludur.

Tablo 2. Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin Branşlarına İlişkin, Türkçe Öğretimine İlişkin Tutum Puanlarının t-testi Sonuçları

	Branş	N	x	s	sd	t	p
Olumsuz	Sınıf	120	29,00	5,68	238	-4,82	,000
	Türkçe	120	31,94	3,51			
Olumlu	Sınıf	120	24,30	4,44	238	-5,65	,000
	Türkçe	120	27,65	4,71			
Konulara	Sınıf	120	15,56	2,82	238	-5,21	,000
	Türkçe	120	17,37	2,53			
Kaygı Duyma	Sınıf	120	13,79	3,11	238	-1,42	,156
	Türkçe	120	14,38	3,33			
Önem verme	Sınıf	120	12,82	2,01	238	-5,91	,000
	Türkçe	120	14,16	1,45			
Toplam	Sınıf	120	95,49	13,81	238	-6,37	,000
	Türkçe	120	105,51	10,29			

Bozpolat (2010)'un altı farklı bölümde öğretmen adayları üzerine yaptığı araştırmada, Türkçe Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin kitap okumayı sevmeye ilişkin tutumlarına ait aritmetik ortalamaları ($X=4,23$) en yüksek iken, Sınıf Öğretmenliği Bölümü öğrencilerinin ($X=3,88$) en düşük olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, sınıf öğretmenlerinin düşük okuma alışkanlığı Türkçe dersine karşı tutumlarının da düşük düzeyde kalmasına yol açtığı düşünülebilir.

Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine Yönelik Tutumlarının Cinsiyet Değişkenine İlişkin Durumu

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretimine ilişkin tutum puanları cinsiyete göre t-testi ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 3'de yer verilmiştir.

Tablo 3 incelendiğinde, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutum puanları, cinsiyet değişkenine göre bağımsız gruplar t-testi ile çözümlenmiştir. Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretimine yönelik tutum puanlarının bazı alt boyutlarında farklılaşmadığı dikkat çekmekle birlikte, toplam tutum puanlarında cinsiyete göre, bayanların lehine anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir ($p<.05$). Bayan deneklerin aritmetik ortalamasının $X=102,17$, erkek deneklerin aritmetik ortalamasının da $X=98,42$ olduğu görülmektedir. Bu verilere göre, bayan öğretmenlerin Türkçe öğretimine yönelik erkek öğretmenlere oranla daha olumlu bir tutum geliştirmişlerdir.

Tablo 3. Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine İlişkin Tutum Puanlarının Cinsiyete İlişkin t-testi Sonuçları

	Branş	N	x	s	sd	t	p
Olumsuz	Bayan	133	31,24	4,11	238	2,72	,007
	Erkek	107	29,51	5,68			
Olumlu	Bayan	133	26,35	4,91	238	1,33	,185
	Erkek	107	25,51	4,78			
Konulara	Bayan	133	16,79	2,66	238	2,00	,046
	Erkek	107	16,06	2,98			
Kaygı Duyuma	Bayan	133	14,12	3,02	238	-,21	830
	Erkek	107	14,03	3,48			
Önem verme	Bayan	133	13,65	1,69	238	1,46	,146
	Erkek	107	13,29	2,07			
Toplam	Bayan	133	102,17	11,54	238	2,20	,028
	Erkek	107	98,42	14,71			

Deniz ve Tuna (2006) tarafından 5-8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada da kız öğrencilerin Türkçe tutumları daha olumlu olarak ölçülmüştür. Karasakaloğlu, Saracaloğlu (2009) tarafından sınıf öğretmeni adayları üzerinde yapılan araştırmada kız öğrencilerin Türkçe derslerine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur. Her iki araştırma bulgusu kız öğrencilerin Türkçe dersine karşı daha olumlu bir tutum sergilediklerini ortaya koymuştur. Eldeki araştırmada da bayan öğretmenlerin Türkçe öğretimine yönelik tutumları daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda, her iki araştırmanın birbiriyle tutarlı olduğu ifade edilebilir. Bu bulgu, cinsiyet ile tutum arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu biçiminde de yorumlanabilir.

Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine Yönelik Tutumlarının Yaş Değişkenine İlişkin Durumu

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretimine ilişkin tutum puanlarının yaş düzeylerine göre varyans analizi ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 4'de yer verilmiştir.

Tablo 4 incelendiğinde, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutum puanları, yaş değişkenine göre varyans analizi ile çözümlenmiştir. Bulgular neticesinde, 25-30 yaş aralığındaki

öğretmenlerin aritmetik ortalamasının $X=13.09$, 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin aritmetik ortalamasının $X=12.09$, 41-50 yaş aralığındaki öğretmenlerin aritmetik ortalaması $X=13.81$, 51- üstü yaşlardaki öğretmenlerin aritmetik ortalaması $X=13.20$ olduğu görülmektedir. Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretimine yönelik tutum puanlarının uygulanan ölçeğin alt boyutlarında öğretmenlerin yaşlarına göre, anlamlı bir biçimde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>.05$).

Tablo 4. Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine İlişkin Tutum Puanlarının Yaş Düzeyine İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

	Yaş	N	x	s	sd	X ²	p
Olumsuz	25-30	58	31.43	4.52		2.23	.085
	31-40	75	30.62	4.48	3		
	41-50	73	29.31	5.56	236		
	51-üstü	34	30.97	4.87			
Olumlu	25-30	58	26.48	4.67		1.27	.285
	31-40	75	25.49	5.20	3		
	41-50	73	25.54	4.48	236		
	51-üstü	34	27.11	5.12			
Konular	25-30	58	17.22	2.67		2.17	.052
	31-40	75	16.25	2.79	3		
	41-50	73	16.84	2.81	236		
	51-üstü	34	17.00	2.71			
Kaygı duyma	25-30	58	14.31	3.15		.254	.859
	31-40	75	14.10	3.02	3		
	41-50	73	13.83	3.37	236		
	51-üstü	34	14.20	3.58			
Önem verme	25-30	58	13.82	1.69		1.72	.163
	31-40	75	13.50	1.74	3		
	41-50	73	13.12	2.14	236		
	51-üstü	34	13.70	1.78			

Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine Yönelik Tutumlarının Mezun Olunan Okul Türü Değişkenine İlişkin Durumu

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine ilişkin tutum puanlarının mezun olunan okul türüne göre Kruskal Wallis-H ile çözümlenmiş ve bu bulgulara Tablo 5'de yer verilmiştir.

Tablo 5. Türkçe ve Sınıf Öğretmenlerinin, Türkçe Öğretimine İlişkin Tutum Puanlarının Mezun Olunan Okul Türüne İlişkin Kruskal Wallis-H Analizi Sonuçları

	Mezuniyet	N	Sıralar Ortalaması	sd	X ²	p
Olumsuz	Eğitim	152	121.33	3	.610	.894
	Yüksekokul	14	131.14			
	Enstitü	23	114.78			
	Diğer Okullar	51	117.62			
Olumlu	Eğitim	152	116.09	3	3.462	.326
	Yüksekokul	14	105.46			
	Enstitü	23	132.52			
	Diğer Okullar	51	132.35			
Konular	Eğitim	152	125.59	3	2.648	.449
	Yüksekokul	14	103.93			
	Enstitü	23	109.52			
	Diğer Okullar	51	114.82			

Tablo 5. devam

Kayıt	Eğitim	152	127.27	3	6.380	.094
	Yüksekokul	14	105.61			
	Enstitü	23	91.02			
	Diğer Okullar	51	117.72			
Önem	Eğitim	152	125.10	3	3.110	.375
	Yüksekokul	14	115.61			
	Enstitü	23	100.93			
	Diğer Okullar	51	116.96			
Toplam	Eğitim	152	117.88	3	7.138	.129
	Yüksekokul	14	97.64			
	Enstitü	23	151.13			
	Diğer Okullar	51	125.23			

Tablo 5 incelendiğinde, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutum puanları, mezun olunan okul değişkenine göre Kruskal Wallis-H testi ile çözümlenmiştir. Elde edilen sonuçlara göre, Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okul türü ile Türkçe öğretimine yönelik tutumları anlamlı bir şekilde birbirinden farklılaşmamaktadır ($X^2(3, 129) = 7.138, p > .05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında en yüksek tutumun Enstitü mezunu değişkeninde olduğu görülür. Bunu, Diğer Okullar ve Eğitim Fakültesi mezunları izlemektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

2009-2010 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Karabağlar ilçesindeki ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 240 Türkçe ve sınıf öğretmenin Türkçe öğretimine yönelik tutumları belirlemeyi amaçlayan bu çalışmada elde edilen sonuçlar şu şekilde özetlenebilir;

Örneklem grubunda olan öğretmenlerin Türkçe öğretimine yönelik tutum puanlarının Türkçe öğretmekten kaygı duyma alt boyutu dışında diğer tüm alt boyutlarda ve toplamda Türkçe öğretmenleri lehine anlamlı fark bulunmuştur. Türkçe öğretmekten kaygı duyma alt boyutunda Türkçe öğretmenleri lehine fark ortaya çıkmış; ancak anlamlılık düzeyine ulaşmamıştır ($p > .05$).

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin, Türkçe öğretimine yönelik tutum puanları cinsiyete göre bağımsız t-testi incelendiğinde bayan öğretmenler lehine anlamlı farklılık ortaya konmuştur. Erdem (2007: 113) yaptığı çalışmada cinsiyet değişkenine göre, bayan öğretmenlerin özellikle dilbilgisi konularının öğretiminde erkek öğretmenlere göre daha az zorlandığı sonucuna ulaşmıştır.

Chambers (1999) ile Gardner ve Lambert (1972) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da kız öğrencilerin dile ilişkin tutumları daha olumlu bulunmuştur. Nitekim çeşitli çalışmalarda kız öğrencilerin sözel yeteneklerinin daha güçlü olduğu yönündeki bulgular (örneğin; Marsh ve diğerleri, 2005) bu vargıyı güçlendirmektedir. Deniz ve Tuna (2006) tarafından 5-8. sınıf öğrencileri üzerinde yapılan çalışmada da kız öğrencilerin Türkçe tutumları daha olumlu olarak ölçülmüştür. Kaya, Aslantaş, Şimşek, (2009)'ün ilköğretim öğrencileri üzerine yaptığı çalışmada bu sonuçları destekler nitelikte kız öğrencilerin Türkçe dersine yönelik daha olumlu tutum sergiledikleri belirlenmiştir. Karasakaloğlu, Saracaloğlu (2009) tarafından sınıf öğretmeni adayları üzerinde yapılan çalışmada kız öğrencilerin Türkçe derslerine yönelik tutumları daha olumlu bulunmuştur. Eldeki çalışmada da bayan öğretmenlerin Türkçe öğretimine yönelik tutumları daha yüksek bulunmuştur. Bu bağlamda, birçok çalışmanın birbiriyle tutarlı olduğu ifade edilebilir. Bu durum, kız öğrencilerin okuma ilgi ve alışkanlıklarının daha olumlu olması (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003; Saracaloğlu, Karasakaloğlu ve Yenice, 2006, 2007) nedeniyle kızların Türkçe'ye ilişkin tutumlarını da olumlu etkilediği biçiminde açıklanabilir.

Araştırmada Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutumları yaşa göre anlamlı bir biçimde farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Türkçe ve sınıf öğretmenlerinin mezun oldukları okul türünün, Türkçe öğretimine yönelik tutumlarında anlamlı farklılık oluşturmadığı ortaya konmuştur.

ÖNERİLER

- Bu araştırmada, Türkçe öğretmenlerinin Türkçe dersine yönelik tutumlarının, sınıf öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik tutumlarından daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Buna göre, sınıf öğretmenliği programlarındaki Türkçe öğretimine yönelik dersler daha işlevsel hale getirilebilir.
- Sınıf ve Türkçe öğretmenlerine yönelik olarak Yüksek Öğretim Kurumu ile Millî Eğitim Bakanlığı eş güdümünde, Türkçe öğretimi konusunda olumlu tutum artırıcı, amaca uygun hizmet içi eğitim kursları düzenlenmelidir.
- Türkçe öğretimine yönelik tutum düzeyinin yükseltilebilmesi için öğretmenlere hem zihinsel hem de psikolojik anlamda doyuma ulaşabileceği ve mutlu olabileceği ortamlar oluşturulmalıdır.
- Öğrencileri yarışmalarda, sınavlarda ve proje çalışmalarında başarı göstermiş öğretmenler ödüllendirilerek teşvik edilebilir.

KAYNAKÇA

- Andres, V. de (2002). The Influence of Affective Variables on EFL/ESL Learning and Teaching. *The Journal of the Imagination in Learning and Teaching*. VII- 2002 <<http://www.njcu.edu/eill/Vol7/andres.html>> (Erişim tarihi: 21.10.2011).
- Aksan, Doğan(2000). Her Yönüyle Dil: Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Arseven, D. A. (1986). Çocukta Benlik Gelişimine Ailenin Etkisi ve Çocuğun Okuldaki Başarısı. *Eğitim ve Bilim*. 10(60).
- Bozpolat, E.(2010). An Assessment Of Prospective Teachers' Attitudes Towards Reading Habit. *Journal of World of Turks*, 2(1).
- Chambers, G. N. (1999). Motivating Language Learners. Clevedon, Multilingual Matters.
- Demirel, Ö. (1999). *Türkçe Öğretimi*. Pegem Yayınları. Ankara.
- Deniz, S.ve S. Tuna. (2006). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Derslerine Yönelik Tutumları: Köyceğiz Örneği. *Millî Eğitim*. 35(170), 339-350.
- Erdem, İ. (2007). İlköğretim II. Kademe Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları Üzerine Bir Araştırma, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- Gardner, R. C. & Lambert, W.E. (1972). Attitudes and Motivation in Second Language Learning. Newbury House Publishers/ Rowley, Massachusetts.
- İnceoğlu, M. (2004). *Tutum, Algı, İletişim*. Elips Kitap Tanıtım. Ankara.
- Karahan, F. (2007). Language attitudes of Turkish Students Towards the English Language and Its Use in Turkish Context. Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Journal of Arts and Sciences, 7, 73-87.
- Karasakaloğlu,N.Saracaloğlu,A.S.(2009) Sınıf Öğretmeni Adaylarının Türkçe Derslerine Yönelik Tutumları, Akademik Benlik Tasarımları İli Başarıları Arasındaki İlişki. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 4(1), 343-362

- Karasar, N. (2003). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Kaya, A.İ., Aslantaş, H., Şimşek, N. (2009). İlköğretim Öğrencilerinin Türkçe Dersine Karşı Tutumlarının Değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 30, 376-387
- Kazazoğlu, S. (2013). Türkçe ve İngilizce Derslerine Yönelik Tutumun Akademik Başarıya Etkisi. *Eğitim ve Bilim*. 170, 294-307.
- Küçükahmet, Leyla. *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık, 2000.
- Krashen, S. D. (1981). *Second language Acquisition and Second Language Learning*. Oxford: Pergamon Press.
- MacIntyre, P. & Gardner R. C. (1991). Methods and Results in the Study of Anxiety and Language Learning: A Review of Literature. *Language Learning*. 41, 85-117.
- Marsh, H. W., Trautwein, U., Lüdtke, O., Köller, O. & Jürgen B. (2005). Self-concept, Interest, Grades and Standardized Test Scores: Reciprocal Effects Models of Causal Ordering. *Child Development*. March/April, 76(2), 397-416.
- Sağır, M. (2002) İlköğretim Okullarında Dil Bilgisi Öğretimi. *Türk Dili Dergisi*, s:601
- Saracaloğlu, A. S., Bozkurt, N., Serin, O. (2003, Yaz). Üniversite Öğrencilerinin Okuma İlgileri ve Okuma Alışkanlıklarını Etkileyen Faktörler. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*. 4(12), 149-158.
- Saracaloğlu, A. S., Karasakaloğlu N., Gencel, İ. (2008). Türkçe / Türk Dili Ve Edebiyatı Öğretimine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geliştirilmesi. 17. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi. 01-03 Eylül 2008 Sakarya Üniversitesi.
- Saracaloğlu, A. S., Karasakaloğlu N., Yenice, N. (2007). Adnan Menderes Üniversitesi Sınıf Öğretmeni Adaylarının Problem Çözme Becerileri ile Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*. 27-29 Nisan 2007. Eskişehir Anadolu Üniversitesi, 382-389.
- Saracaloğlu, A. S., Karasakaloğlu N., Yenice, N. (2006). Öğretmen Adaylarının İletişim ve Problem Çözme Becerileri ile Okuma İlgisi ve Alışkanlıkları Arasındaki İlişki. III. Uluslararası Öğretmen Yetiştirme Sempozyumu. Sözlü Bildiri. Çanakkale 4-5 Mayıs, 2006.
- Sever, S. (2000). *Türkçe Öğretimi ve Tam Öğrenme*. Anı Yayıncılık. Ankara.
- Silahlı, M. (2000). *Sosyal Psikoloji (Davranış Bilimi)*. Gazi Kitabevi. Ankara.
- Smith, M.B. (1968). "Attitude Change" *International Encyclopedia Of The Social Sciences*. Crowell and Mac Millan.
- Savignon, S. J. (1983). *Communicative Competence: Theory and Classroom Practice*. Reading, USA: Addison-Wesley Publishing Company.
- Oxford, R. L. (1994, October). Language Learning Strategies: An Update. *CAL Digest*. OERI.